

א ב *טו"ש"ע חו"מ סימן קע"א סעיף יג:
 ג מ"י פ"ו מהלכות ספר תורה הלכה טו סמג עשין כה טו"ש"ע י"ד סימן רפג סעיף א:
 ד *מ"י פ"ו מהלכות ספר תורה הלכה טו סמג עשין כה טו"ש"ע י"ד סימן רעג סעיף א וסימן רפג סעיף א:
 ה *מ"י פ"ט מהלכות ספר תורה הלכה טו סמג עשין כה טו"ש"ע י"ד סימן רע"ג סעיף א:
 ו ז ח מ"י פ"ט מהלכות ספר תורה הלכה א סמג עשין כה טו"ש"ע י"ד סימן רע"ג סעיף א:
 ז ח מ"י פ"ט מהלכות ספר תורה הלכה א סמג עשין כה טו"ש"ע י"ד סימן רע"ג סעיף א:
 ח מ"י פ"ט מהלכות ספר תורה הלכה א סמג עשין כה טו"ש"ע י"ד סימן רע"ג סעיף א:
 ט *מ"י פ"ט מהלכות ספר תורה הלכה א סמג עשין כה טו"ש"ע י"ד סימן רע"ג סעיף א:
 י מ"י פ"ט מהלכות ספר תורה הלכה א סמג עשין כה טו"ש"ע י"ד סימן רע"ג סעיף א:
 יא *מ"י פ"ט מהלכות ספר תורה הלכה א סמג עשין כה טו"ש"ע י"ד סימן רע"ג סעיף א:
 יב *מ"י פ"ט מהלכות ספר תורה הלכה א סמג עשין כה טו"ש"ע י"ד סימן רע"ג סעיף א:
 יג *מ"י פ"ט מהלכות ספר תורה הלכה א סמג עשין כה טו"ש"ע י"ד סימן רע"ג סעיף א:
 יד *מ"י פ"ט מהלכות ספר תורה הלכה א סמג עשין כה טו"ש"ע י"ד סימן רע"ג סעיף א:
 יו *מ"י פ"ט מהלכות ספר תורה הלכה א סמג עשין כה טו"ש"ע י"ד סימן רע"ג סעיף א:
 יז *מ"י פ"ט מהלכות ספר תורה הלכה א סמג עשין כה טו"ש"ע י"ד סימן רע"ג סעיף א:
 יח *מ"י פ"ט מהלכות ספר תורה הלכה א סמג עשין כה טו"ש"ע י"ד סימן רע"ג סעיף א:
 יט *מ"י פ"ט מהלכות ספר תורה הלכה א סמג עשין כה טו"ש"ע י"ד סימן רע"ג סעיף א:
 כ *מ"י פ"ט מהלכות ספר תורה הלכה א סמג עשין כה טו"ש"ע י"ד סימן רע"ג סעיף א:

צתרוייהו. והכי אמרינן הכה לרצ' צר חוננה ורצ דימי צר חוננה הוה להו תרמי אמהתא חדא הות ידעא למיפא ולצשולי וחדא הות ידעא לטוות ולארזו אמו לקמי' דרצא אמר להו לית דינא דגוד או אגוד הלכך ישחמשו צימד צשמיהס וכדאמרינן צשתי כריכות וכדכתיבנא לעיל.

אבל צשני אחין אחד עשיר ואחד עני מנאי למימר העשיר לעני גוד הכל או איגוד הכל והא דאמרינן גבי הא דתניא צ' אחין אי' עשיר ואי' עני דלית צהו דינא דגוד או אגוד דגוד איכא ואיגוד ליכא התם הוא שהעני הוא התוצע ואומר גוד ולא מנאי למימר אגוד דלית ליה דמי ומשום הכי הוא דאמרי' דלית דינא דגוד או אגוד לחתאים אבל אי' אל' העני (ט) גוד או אגוד אע"פ דלית ליה דמי ודאי כייפינן ליה לעשיר דהא דינא קאמר כן פסק הר"ף ז"ל. ומיהו צבר פירשנו לעיל (ד"ה אמר המחבר) דהיינו דוקא ציורשים או צמקצלי מתנה אבל אם לקחו שנים טרקלין שאין צהס כדי לזה וכדי לזה אין אחד מהם יכול לומר לחצירו גוד או אגוד שהרי לדעת שיהיו שניהם שותפין צו לקחיה ולא למוכרו איש אל אחיו כן כתב הר"ר יונה ז"ל (ד"ה עלה צידנו) אבל מדברי הרמב"ם ז"ל צפ"א מהלכות שכינים (ה"א-ב) נראה שאין חלוק צין השותפין שלקחו או שהיו שותפין צירושא ומתנה:

גרסי' בגמ' תנו רבנן מדביק אדם תורה נביאים וכתובים כאחד דברי רבי מאיר ואמר רבי מעשה והביאו לפנינו תורה נביאים וכתובים והכשרנום ונותן בב' חומש וחומש ד' שיטין ובנביא של' תרי עשר ג' שיטין ומסיים למטה ומתחיל למעלה שהרי אם בא לחתוך חותך: (מדביק אותם) וכו'. ולא חיישין שמא יהיה נראה הכל ציבא אחד* ומסיים מלמטה. צסוף הדף וכשיצא לכתוב הנציא האחר בתחלת הדף אינו מניח ריות משום שכיון שיכול לחתכו צפני עצמו הוא גנאי שיהיה משונה דף זה מן האחרים ללא צורך כשנראה אותו ספר צפני עצמו וזה לאותן שכותבים בגליון כס"ת. אבל צכך מקוצן קונדרסין כמו שאנו עושין אין דרך לחתכן צחצי קונטרס וצענין זה ודאי מניח. וכן נראה הדין צנציא של י"צ וצחומש שאין דרך לחתכו אפי' בגליון, צנריך להניח (ט) וכן נראה מן התוספות (יג: ד"ה ומסיים).

אמר המחבר צין חומש לחומש שאסור לחתוך צריך שמהא התחלה לעולם צאמצע הדף או צסופו צשטה אחרונה צענין שאפילו היה רוצה לחתוך לה יוכל לחתוך. ויש סויע לזה מן הירושלמי דגרסי' התם צנמגילה (פ"א ה"ט) צריך שיהיה משייר צין ספר לספר כמלא ד' שטין וצנציא של י"צ ג' וצריך שיהא גומר צאמצע הדף ומתחיל צאמצעייתו, וצנציא גומר צסופו ומתחיל צראשו (ט) וכתב הריטב"א ז"ל (צ"ג יג: ד"ה ויש) כן עיקר וצריך לנהוג כן.

ותו גרסינן בגמ' תניא כל הספרים נגללין לתחילתן וס"ת נגלל לאמצעיתו ועושה לו שני עמודים אחד איך ואחד איך א"ר אליעזר בר צדוק כך היו עושים סופרים שבירושלים לפריהם:

ידעה אפויי ובשולי וחדא ידעה פילכי ונוולא וביסתרקי אתו לדינא קמיה דרבא ואמר להו "לית דינא דגוד או אגוד אל' שאני התם צדמר ניחא ליה בתרוייהו ומר ניחא ליה בתרוייהו: תנו רבנן מדביק אדם תורה ונביאים וכתובים כאחד דברי ר"מ ורבי יהודה אומר תורה בפני עצמה ונביאים בפני עצמן וכתובים בפני עצמן וחכמים אומרים כל אחד ואחד בפני עצמו (ט) אמר רבי מעשה והביאו לפנינו ס"ת ונביאים וכתובים מדובקים כאחד והכשרנום ומניח כדי לגול עמוד בתחלתו וכדי היקף בסופה (צ) ונותן בין כל חומש וחומש ארבע שיטין וכן בין כל נביא ונביא ובנביא של י"ב שלש שיטין ומתחיל מלמעלה ומסיים מלמטה (צ) שאם רצה לחתוך חותך תניא כל הספרים נגללין לתחילתן ס"ת היא נגללת לאמצעיתה ועושה לה עמוד איך ועמוד איך תנו רבנן אין עושין ס"ת לא ארכה יתר על היקפה ולא היקפה יתר על ארכה: שאלו את רבי ס"ת בכמה [אמר להן] בגויל ששה טפחים בקלף איני יודע רב הונא כתב שבעין ספרי תורות ולא איתרמי ליה אלא חד: [טו:] אמר רבי אבא אמר שמואל (ט) שמונה פסוקים שבתורה יחיד קורא אותם:

סליקא להו פרק השותפין

לא יחפור אדם בור סמוך א לבורו של חברו ולא שיח ולא מערה ולא אמת המים ולא גברכת של כובסים אא"כ הרחיק מכותלו של חברו שלשה צ טפחים וסד בסיד צ מרחיקין את שניהם צקול רס. כך ראיתי צתוספות (ד"ה שמונה):

סליקא לה פרק השותפין

לא יחפור. בור. הוא עגול (צ"ק נ:): שיח. הוא ארוך וקצר (סז): מערה. מקורה צקירוי (סז). והני תלת צין איכא מים צהס צין לית צהו מים צריך להרחיק מכותלי חפירות אלו ג' טפחים וסתם כותל שהוא ג' וכדאמרי' צגמ' (י:): הרי ו' צנריך צין חלל זה לחלל זה: וצא אמת המים. אע"ג דלה קוו צהו מיא מ"מ כיון שהיא קצועה מוצקה (יט). וצריך להרחיק (צ): גברכת כובסין. היא חפירה מרובעת צעומק אמה או יותר לצרות צה צגדים צלואת כלצים וציה נקראת מעמנן ועושין אחרת שמידין הצגדים צה והיא נקראת נדין וצריך להרחיק ממנה ד"א כדאיתא צגמרא (סז) משום דמנחזי מיא. והא דמתניתין היא ממנן וסגיא צג' טפחים אע"ג דלה קציעא כיון דקוו צה מיא (צ"צ) צעני הרחקת [סז] וצכל הני צריך עם הרחקת ג' שיסוד צסיד

ותו גרסינן בגמ' תניא כל הספרים נגללין לתחילתן וס"ת נגלל לאמצעיתו ועושה לו שני עמודים אחד איך ואחד איך א"ר אליעזר בר צדוק כך היו עושים סופרים שבירושלים לפריהם:

ת"ר אין עושין ס"ת לא ארכו יתר על היקפו ולא היקפו יתר על ארכו: שאלו את רבי שיעור ס"ת בכמה א"ל בגויל ו' טפחים ובקלף איני יודע. פי' צריך לצמצם הכתב לפי עוצי הקלפין כדי דלכשיגמור יהא חוט המקיף את עוצי כמדת ארכו: בגויל. שהוא עב והיקפו גדול צריך ששה טפחים זו היא מדתו צהיקף צכתב צינוני: [טו:] אמר רב גידל אמר רב ה' פסוקים שבתורה יחיד קורא אותם. מן וימת סס משה (דברים לה) עד סוף הסדר דאי למאן דאמר יהושע כתבן א"כ צריכין שנוי והיינו שלא יפסיק צהן שיקרא אחד ד' ואחד ד' ואי למאן דאמר ששמונה פסוקים אלו הקצ"ה אומר ומשה כותב צדמע הואיל ואשחתי לכתבו צדמע אשחתי. אבל אין לפרש יחיד קורא אמת כלומר שאין שליח צבור קורא עמו דכל התורה נמי הכי הוא דתנן צמגילה (כא). קראה אחד קראה שנים ילאו ואמרינן צגמרא (סז כא): תנא משא"כ צתורה. ומה שאנו נוהגין עכשיו לקרות שנים אומר ר"ת ז"ל (תוד"ה שמונה) שלא לצי"ש מי שאינו יודע לקרות והא דאמרינן צירושלמי (צפ"ג) [פ"ד] דמגילה (ה"א) רבי שמואל צר יצחק עאל לצי כנישתא וחזא חזנא קאי (מתרגס) מקמי קורא"י ולא מקיס צר איניש תחומיה אמר לזה אסור לך כשם שניתנה תורה ע"י סרסור כך אנו צריכים לנהוג צה ע"י סרסור לא שהחזן יקרא עמו אלא יעמוד סס כדי שתנתן על ידי סרסור (ט) ואפשר שמשניע לו קצת צנתת והא דאמרינן צמגילה לא יקראו שנים היינו צשזה

פילכא ונוולא. לטוות ולארזו: ביסתרקי. מכשיטים של ספסלים: צית דינא דגוד או אגוד. לכופו לתם (דמי היפיס) (ט"ו) הדמס של יפה צפה או למכור חלקו: מתחיל מלמעלה ומסיים מלמטה. אם נדמן לו סיוס ספר למטה צסוף הדף ממחיל ספר אחר צראש הדף ואין צריך להניח ריות צניהס: כדי צגויל. על גבי עמוד של עץ שהספר נגלל עליו וסופו כדי לגוללן צ: כדי הקיפה. שאין עושין שני עמודים כדי לגוללן לאמצע כמו שעושים לס"ת אלא גוללן מן תחלתו לסופו ומוך החלק על ההיקף: ומתחיל מלמעלה. כדפרשית צראש הדף ספר אחר (ט"ו) וא"ל להניח ריות חלק שאס צא לחתוך חותך ומנאל זה ראש הכרך וגנאי הוא להיות דף זה משונה מצדו על חס: ועושה לה עמוד איך ואיך. כעין ס"ת שלנו: צא ארכה יתר על היקפה. צריך לצמצם הכתב לפי עוצי הקלפים דלכשיגמור יהא חוט מקיף את עיצו כדי מדת ארכו: שיעור ספר תורה בבמה. ארכה*: בגויל. שהוא עב והיקפו גדול צריך שיעשה ששה טפחים זו היא מדה להיות נגמר משה טפחים היקף צכתב צינוני: וצא איתרמי צ"ה. ארכה כהיקפה: שמונה פסוקים. מן וימת משה עד לעיני כל ישראל: יחיד קורא אותם. כלומר שאין מפסיקים צהס לפי שהשע כמתן ואיכא למאן דאמר משה רבינו צדמע כתבן ונשתנו משאר פסוקים צתורה: סליקא להו פרק השותפין

לא יחפור אדם בור. עגול: שיח. ארוך וקצר: מערה. מקורה צקירוי: גברכת כובסין. מופר חפירה מרובעת אמה או יותר ומי גשמים מתקצלים סס לצבס צגדים והיה להס שמים אמת ששורין צה הצגדים יוס או יומים צלואת כלצים והיא קרויה מתמנן (ט) ואחת שמשפסין צה הצגדים והיא קרויה נדין: אא"כ הרחיק כו'. מפני שהחפירה הסמוכה לצור מתלפת כותלי חפירתו:

לא יחפור אדם בור. עגול: שיח. ארוך וקצר: מערה. מקורה צקירוי: גברכת כובסין. מופר חפירה מרובעת אמה או יותר ומי גשמים מתקצלים סס לצבס צגדים והיה להס שמים אמת ששורין צה הצגדים יוס או יומים צלואת כלצים והיא קרויה מתמנן (ט) ואחת שמשפסין צה הצגדים והיא קרויה נדין: אא"כ הרחיק כו'. מפני שהחפירה הסמוכה לצור מתלפת כותלי חפירתו:

ב צדעת הרמ"ה (יט. אות נג ד"ה איבעל) צריך הרחקת ג"ע וגם טיחת סיד ולדעת מ"י וסמ"ג טור (סי קנה סעי' י"ח) סגי צחד מנייהו (ט):

הנהרות וציונים מהב"ה ושאר מפרשים

הקורא לא שיקרא עמו אלא יעמוד ויקרא אותם שיש להם לקרות כדי שתנתן התורה ע"י סרסור כ"כ ר"ת ור"י פירש שיקרא עמו בנחת והא דאמרינן לא יקראו שנים היינו בקול רם (א"י): (יג) ג"ב בגמ' מפרש כן דאי תני אמת המים משום דקביעא אבל גברכת דלא קביעא אימא לא ואי תני גברכת משום דקוו וקיימי אבל אמת המים לא (א"י): (יד) ג"י מהר"ם: (טו) כ"ה בכת"י: (טז) ברש"י בגמ' איתא בלשון אחר ע"ש (ש"י): (יז) ג"ב בגמ' (א"י): (יח) והובא במרדכי פ' לא יחפור סי' תקכ"א, ובשו"ת הרא"ש כלל קח ס"י: (יט) ברמב"ם הל' שכנים פ"ט ה"א וכן בסמ"ג עשין פב דף קסה. פסקו כרמ"ה דבעינן שתייהן וע"י שם בב"י ובפרש"ה וצ"ע, ואולי צ"ל וכן דעת מ"י וסמ"ג וצדעת הטור וכו':

לא יחפור אדם בור. עגול: שיח. ארוך וקצר: מערה. מקורה צקירוי: גברכת כובסין. מופר חפירה מרובעת אמה או יותר ומי גשמים מתקצלים סס לצבס צגדים והיה להס שמים אמת ששורין צה הצגדים יוס או יומים צלואת כלצים והיא קרויה מתמנן (ט) ואחת שמשפסין צה הצגדים והיא קרויה נדין: אא"כ הרחיק כו'. מפני שהחפירה הסמוכה לצור מתלפת כותלי חפירתו:

ב צדעת הרמ"ה (יט. אות נג ד"ה איבעל) צריך הרחקת ג"ע וגם טיחת סיד ולדעת מ"י וסמ"ג טור (סי קנה סעי' י"ח) סגי צחד מנייהו (ט):

הנהרות וציונים מהב"ה ושאר מפרשים

הקורא לא שיקרא עמו אלא יעמוד ויקרא אותם שיש להם לקרות כדי שתנתן התורה ע"י סרסור כ"כ ר"ת ור"י פירש שיקרא עמו בנחת והא דאמרינן לא יקראו שנים היינו בקול רם (א"י): (יג) ג"ב בגמ' מפרש כן דאי תני אמת המים משום דקביעא אבל גברכת דלא קביעא אימא לא ואי תני גברכת משום דקוו וקיימי אבל אמת המים לא (א"י): (יד) ג"י מהר"ם: (טו) כ"ה בכת"י: (טז) ברש"י בגמ' איתא בלשון אחר ע"ש (ש"י): (יז) ג"ב בגמ' (א"י): (יח) והובא במרדכי פ' לא יחפור סי' תקכ"א, ובשו"ת הרא"ש כלל קח ס"י: (יט) ברמב"ם הל' שכנים פ"ט ה"א וכן בסמ"ג עשין פב דף קסה. פסקו כרמ"ה דבעינן שתייהן וע"י שם בב"י ובפרש"ה וצ"ע, ואולי צ"ל וכן דעת מ"י וסמ"ג וצדעת הטור וכו':

לא יחפור פרק שני בבא בתרא יוסף כג עין משפט

[י"ג - י"ד]

דאי לא לא קיימי: גפת. היא פסולת של זמיס מה שנשאר אחר שנעזר מהן השמן: ופ"ע. הם אצנים שמוציאין מהם אש קדולס בלע"ז וכל הני מחמת חמימותם מוזקי לכותל (סע) ולפיכך נריך להרחיקם ומיהו אינם מוזקין כל כך ולפיכך די צהרחת ג' או קד צקיד וכולה מתיני מפרש בגמרא:

[י"ד]: גמ' פתח בבור. שאמר לא יחפור אדם וכו' סמוך לצורו: וסיים בבות"ל. חצרו דמשמע ככותל חצר דאי כותל דצור ליתני מצורו של חצרו שלשה טפחים^(א) והשתא קס"ד דראשון סמך צ"ד המצר מדלא שמעינן ציה שום הרחקה א"כ הוה משמע לן דצין צור לצור ליכא אלא ג' טפחים ומש"ה^(ב) מקשה ליתני וכו' דמשמע שהשני נריך לעשות כל ההרחקה היכא שהראשון סמך.

הי"בך נפקא לן אליבא דהלכתא לצורות סמוך אפילו לרצא כדלמרינן צמון שהשני נריך לעשות כל ההרחקה דהיינו ששה טפחים^(ג) כדמרינן אצ"י דמתני דלמרי מכותלו של חצרו לומר שגם חצרו הכניס צמון שלו נמי שלשה טפחים מדלמרי כותל שסתם כותל והא דלא קאמר צפירוט ו' טפחים

נריך צין צור לצור וקאמר האי דינא צהאי לינא דנקט מכותלו של חצרו לאשמעינן שכותל צור סתם ג' טפחים ונפקא מינה למקח ולממכר. קן דעת הרמב"ם ז"ל (פ"ט מה"ש סניס ה"י) שהשני נריך לעשות כל ההרחקה וכ"כ הרמב"ן (ד"ה ומחוקת) וכן נראה דעת הרשב"א ז"ל (י"ג ד"ה וא"ת):

איתמר הבא ל"סמוך. כלומר לחפור צור אלל שדה חצרו שיהא לו שדה חצרו כותל לצורו: אביי אמר סומך. כיון שעדיין אין לו צור לחצרו. ומסקינן דבשדה צית הצעל שהיא קרקע מלוחלחת ואינה צריכה לצורות להשקותה אפילו רצא מודה שיכול לסמוך דהא אינה עשויה לצורות כדי דניחוש שיחפור צור צעל השדה. ואע"ג שעשוי לחילנות^(ד) ומזיקו להרחיק כ"ה אמה, הא לא קשיא דהיינו אליבא דרצנן אצל אן קי"ל כרצי יוסי דזה חופר צמון שלו וזה נוטע צמון שלו כיון דמהשתא לא מוזק ליה לא חשיב גירי דידיה אצל צדה העשויה לצורות כגון צית השלחין (שעשה) [שעמיד] חצרו לעשות צור צדהו וא"כ הוא דמויק^(ה) ליה מהשתא זה הסומך צ"ד שדהו משום שהקרקע מתמסמס מחמת ההכאה דכל מרא דקא מחי קא מרפא ארעא וגיריה נינהו. ומיהו אף לרצנן לא קשיא לרצא דלא אמר שאינו סומך אלא היכא שאפשר שמויקו מחמת הצור אצל הכא מה שמרחיק צעל האילן אינו משום שלא יזיקנו צעל הצור אלא משום שלא יזיק הוא צרשי חילנותיו לצעל הצור א"כ כיון שצעל הצור אינו מוזק כלל אין לנו למנעו מלחפור ואפילו בקרקע העשויה לצורות שמשעצד קרקע חצרו שנריך להרחיק כל השיעור^(ו) כדפרישנא לעיל^(ז) מצי סמך אי לאו משום כל מרא ומרא וכו' לפי שאינו משתמש אלא בשלו.

וא"א דמי לפותח חלונות על חצרו אע"פ שאינו מוזקו השתא^ט: צהיזק ראייה שאינו רשאי משום דלמרא יבנה חצרו צמקום שיזיקנו אז* דהתם הוא דמשתמש צהיזק חצרו אצל הכא אינו משתמש אלא בשלו והוי כצעל האוצר שקדם לעשות מעלייתו אוצר שהוא רשאי אע"פ שמונע לצעל החנות מלעשותו חנות נחתומין ולצעין וכדמוכח צמון וטעמא דכיון דמשתמש^(ח) בשלו אם אינו מוזקו השתא אין לנו למנעו מלסמוך כ"כ הרשב"א ז"ל (ד"ה דכל מרא):

ואמרינן עלה בגמ' ת"ש מרחיקין את הגפת ואת הזבל ואת המ"ח ואת המיד ואת הפ"ע מן הכותל ג' טפחים או סד בסיד טעמא דאיכא כותל' הא ליכא כותל' סמך לא

לעולם כי ליכא כותל' נמי לא סמך והא קמ"ל דהני קשו לבות"ל. האף קושיא לא מקשה תלמודא לרצא אליבא דרצי יוסי דקי"ל כותיה דלר' יוסי ודאי כיון דליכא לכותל סמך ואע"ג דכי צני לה לכותל צמר הכי מוזק ליה ההיא שעתא לא עביד מעשה ולא מידי והשתא דעביד מעשה לא

מויק ולא מידי כיון דליכא לכותלו ולא גיריה נינהו אלא דוקא כשמניחו שם צמון שיש שם כותל דאז הוא דהוי גיריה שצההוא מעשה מגיעו ההיזק תיכף משא"כ צהילן שצעה שנטעו אינו מגיע לצור ממנו היזק כלל צהותו מעשה עד שיגדלו שרשיו ואז האי לא עביד מידי, אלא לרצא אליבא דרצנן [קא מקשה] דלמרי מרחיקין אע"ג דהשתא ליכא שרשים ה"ה דהוה אמר צור אע"ג דליח ליה צור לחצרו עדיין דטעמא דכל מרא וכו' אליבא דרצי יוסי הוא דליצטריכא ליה אצל לרצנן צלאו הכי, נמי לא יחפור* צמון^(א) וכו' ומאי שנה מכותל. ותירץ דאין ה"י דכותל נמי יסמוך אע"ג דלמרי ליכא^(ב) הואיל דכשיהיה שם כותל יהיה מוזקו גם עתה לא יסמוך לרצנן. ומד"א תירץ דאין ה"י דכי ליכא כותלן וכשיעשה חצרו הכותל יסלק המוזקין דמטלטלין נינהו ולא דמי לצור דקציע, שמעינן דלמאן דליח ליה לסוקי צעת הנזק גם עתה קודם שיגיע אינו רשאי לסמוך כדי שלא יצטרך חצרו להתענס עמו צ"ד כשירצה שסלקנו^(ג). ונפקא לן מינה אליבא דהלכתא לדין דקי"ל כר' יוסי (כה): שלענין היזק ראייה דהוי גיריה שאף קודם שיזיקנו לא יפתח חלונותיו על חורבתו של חצרו דסתם חורבה עשויה ליצנות כדפרי' צירושלמי צפרק חוקת הצתים (ה"י) וחורבות לא^(ד) נתנו ליצנות צתמיה וכו' הילכך כשיבנה שם יהיה מוזקו והוי גיריה לפיכך גם עתה לא יפתח כדי שלא יצטרך להתרעם עמו צ"ן וכ"כ הרשב"ד ז"ל צתשובה (סי' רכ"ז) וכן הסכים הרשב"א ז"ל* (ד"ה לא):

ובתב ה"ר יונה (ד"ה הצא לסמוך) וז"ל הצא לעשות גגו נגד תקרת צית חצרו, חצרו יכול למחות ולומר שמא אצנה גם אני עליה צחלונות ותיזקני צרהיה הילכך עושה מעקה לחצי גגו מעתה שלא יזיקו עליו וכן אם צא לפתוח חלון כנגד כותל חצרו לומר לו חצרו שלא יפתח חלונות אלא צחצי הכותל כדי שיוכל חצרו לפתוח חלונות צחצי הכותל האחר ועושה מעקה אצל סוף חלונותיו כדי שלא יוכל להציץ משם צחלונות שיפתח חצרו צחצי הכותל האחר שלא כנגדו* ואין לומר שימנענו מלפתוח חלון כלל צכותל שמא יפתח הוא למחר^(א) שא"כ שניהם ימנעו זה את זה ומה צ"ע להם כשלא יפתח א' מהם חלון צכותל עכ"ל ולקמן גצי משרה וירק יש להאריך צכיוצא צזה.

אמר המחבר מה שכתב ז"ל הוא כסברת רי"ף ורש"י ז"ל (י"ג). מוד"ה וסבר צס רש"י אצל הר"ש ז"ל (סי' צ"ג) כתב שאין א' יכול לעכב על חצרו ולומר היום או למחר אפתח ותעכב עלי שרשות הרצים^(ב) הוא והראשון שפתח הוי כזוכה מן ההפקר, צחו"מ צסימן קנ"ד (צטור סעיף ט). ולפי סברתו ז"ל שאין חזקה היכא שאין יכול חצרו למחות א"כ ה"י אין לו חזקה^(כא) וכן כתבו ר"ח (מוד"ה וסבר) ור"ת ז"ל (סע) שאין יכול למחות.

גם ה"ר יונה ז"ל האריך כאן (ד"ה מן התם) צענין הטמנה גצי מתני' דגפת דמייתי בגמ' (י"ט). הכא הוה דצמנה טומנין ואע"ג שאין כאן מקום של דצרים הללו כתצם להרים ממשול מדרך העם וזה שצענין הטמנה אסורים להטמין צדצר המוסקי הצל גזירה שמא יטמין צרמץ (צצת ד:). ולאו דוקא אם כל הטמנה צדצרים המוסקפים הצל אלא אף אם הטמין הקדרה צדצר שאינו מוסקי הצל אם צא להניחה על גצי דצר המוסקי

א מיי פ"ט מהלכות שכתם הלכה צ טוש"ע חו"מ סימן קנה סעיף ה: ב מיי שם פ"ט הלכה ג טוש"ע חו"מ סימן קנה סעיף ז: ג מיי שם פ"ט הלכה ד טוש"ע חו"מ סימן קנה סעיף ח: ד מיי פכ"ח מהלכות מכירה הלכה יב טוש"ע חו"מ סימן רצ סעיף ה: ה מיי פ"ט מהלכות שכתם הלכה י טוש"ע חו"מ סימן רצ סעיף י: עשין פצ טוש"ע חו"מ סימן קנה סעיף יח:

הנהרות וציננים מהב"ח ושאר מפרשים

(א) ליתני א"כ הרחיק מבורו של חבירו שלשה טפחים צריכין למחוק לשון זה. וכן נראה מלשון תוס' בד"ה פתח וכו' שלא היה כתוב בספריהם לשון זה וכן מהרש"ל בחכמת שלמה מחק אותו וק"ל (מהר"ן שפירא, א"ש): (ב) שנמצא מרחיק וכו'. לשון זה מדברי הר"ף הוא משמע לי בפשיטות שמפרש כפי תוס' בשמעתין [ד"ה מכותל בורן] שפירשו הא דאמר בכותל בורו שנינו לא מחלל בורו קאמר אלא מכותל שיש לבור שהראשון הניח כשהפך בורו ומה שמקשה אה"כ וליתני א"כ הרחיק וכו' לאביי פריך דלידידה משמע שצריך להרחיק ששה טפחים בין שני הבורות ומקשה ליתני א"כ הרחיק מבורו ששה טפחים (מהר"ן שפירא, א"ש): (ג) ליתא בדפורי ובכת"י וכן הד"ת מוחק זה: (ד) מהר"ן שפירא גורס ששה: (ה) ג"ב צ"ע הא ג"מ דגם הראשון צריך להרחיק. עיי' תוס' [ד"ה למאן] (תו"ס): (ו) נראה שהמפרש הזה היה לו גירסת ר"ח ז"ל וכמו שהביאה הר"ן ז"ל בחדושו י"ד: ד"ה אבל ר"ח גורס ע"כ. שוב מצאתי נוסחא מדויקת שכן גי' הר"ף [א"ה כן הוא בר"ף סביוניטה] וע"כ תקנתיה בעמוד [בלשון הר"ף] ע"כ (ד"ה, א"ש): (ז) בוד"ס ובר"ק הגי' ואפ"ה (ש"י): (ח) ג"ב כן מסקינן בגמ' הא איתמר עלה אמר אביי וכו' מכותל בורו שנינו ופירש"י ולמדנו בה שאף הראשון הוזק להרחיק כדי כותל שהוא שלשה טפחים (א"ש): (ט) ג"ב ונמצא יפסיד אותו שלשה טפחים סמך על המצר (א"ש): (י) כ"ה בדפוס קרקא וא"י כתי' (ש"י): (יא) מוזק כצ"ל (א"ש): (יב) ג"ב פי' ששה טפחים (א"ש): (יג) ג"ב פי' אפ"ה מצי סמך כו' (א"ש): (יד) ג"א דסמך (ש"י): (טו) גי' ד"ת: (טז) פי' למצר חבירו: (יז) ג"ב כותל (א"ש): (יח) והתוס' [ד"ה מרחיקין] הביאו תירוץ אחרים (א"ש): (יט) ג"ב פי' כנגדו (א"ש): (כ) ג"ב הפקר (ב"ח): (כא) ר"ל דכמו שסובר הרא"ש שאין אחד יכול לעכב על חבירו במי שבא לפתוח לרה"ר כן נמי אינו יכול לעכב על חבירו שבא לפתוח חלון על חורבה שלו כמבואר באשר"י [סימן ג] ובטור ח"מ סי' קנ"ד משום שעדיין אינו מוזק לחבירו מידי ועל זה אמר דלסברתו של הרא"ש שסובר בפשיטות דהיכא דאינו יכול למחות [ה"ה] דאין לו חזקה א"כ ה"י כפותח חלון על חורבתו של חבירו אין לו חזקה שהרי לא יוכל למחות בידו ועל זה אמר וכ"כ ר"ח ור"ת ז"ל שאינו יכול למחות ודלא כמו שדקדק הנימוקי' לעיל שיכול למחות בידו ודוק"ל (מהר"ן שפירא, א"ש):

א מיי" פ"ט מהלכות שנים הלכה י סמג עשין פב טוש"ע חו"מ סימן קנה סעיף יח:
 ב *מיי" שם פ"י הלכה ה סמג עשין פב טוש"ע חו"מ סימן קנה סעיף לב:
 ג *מיי" שם פ"י הלכה ה סמג עשין פב טוש"ע חו"מ סימן קנה סעיף לא:
 ד מיי" שם פ"ט הלכה א סמג עשין פב טוש"ע חו"מ סימן קנה סעיף י:
 ה מיי" שם פ"ט הלכה ה טוש"ע חו"מ סימן קנה סעיף יא:
 ו מיי" שם פ"ט הלכה ו סמג עשין פב טוש"ע חו"מ סימן קנה סעיף ו:
 ז *מיי" פ"י מהלכות טומאה מת הלכה א:

הצל חסור דגרסינן צפרק צמה טומנין (שם מו): קופה שטמן צה חסור להניחה על גבי גפת של זיתים.

וא"ל תתמה מאי שנא שהחמירו בהטמנה זו שאין צה חסורה לחורייתא ולגזור גזירה שמא יטמין צרמץ והחירו לשהות על

גבי כירה גרופה וקטומה (שם לו):
 דאחי לידי חסורה לחורייתא* אם יחתה צחלים, על האש עלמנו לא גזרו וגזרו בגפת ומלח וחול חסור אש די"ל דבהטמנה דוקא החמירו מפני שמגלה דעתו דקפיד עלה שמהא רותמת למחר וא"ל אם הטמינה על גבי כירה קטומה שאסור אפילו בדבר שאינו מוסקיף הצל כיון שהיה על האש שההטמנה היא שגורמת החסור כן פי"ר ר"ת ור"י (שם מו: תוד"ה צמה) וכל רצותי שוין בדבר הילכך אם צה ליתן הקדרה על גבי האש אף על פי שהכירה קטומה חסורה להטמינה אלא מניחה מגולה וכסויה עליה כמנהגו צחול ורצים טעו צענין הטמנת החמין שמטמינין אותו על גבי כירה קטומה. ומכשלה גדולה תחת מקלט העם שטומנין קומקום של מים חמין ליתן לתוך הקדרה צצנת כשהצטיל מלחמק ופעמים שהאחד אין היד קולדת צו (שם מ:) והאחר היד קולדת צו ומתצטל זה עם זה ונמלאו מצטלין צצנת

אע"פ שאין רותמין אם פסקה כח רתיחתן יש צהן משום ציטול:

[אמר רב נחמן אמר המחמצין אבל מן הנדיין וכו']. כבר פירשנו

צמתני' (פי' תרנע ד"ה נצרכת כובסין) דמחמצין היא החפירה שמשמינין צה לואת כלבים ושורין שם הצגדים ללצנן ומש"ה סגי צג' טפחים ונדיין היא החפירה שנעין ומדין שם הצגדים ומנחזים המים רחוק ומש"ה צעו ארבע אמות:

[וש"ל צונמא מותר]. אם כותל זה של הצגים צנוי על גבי סלע אין צריך להרחיק כלל אפי' טפח דודאי לא יתמסמס ומיהו צכותל לצניס לא מהני לונמא שהרי הלצנים עלמנן נימוקין והולכין והא דתנן מן הכותל ג' טפחים אפילו צכותל הצגים מיירי ולא קשיא דמתני' צשופכין מי רגלים אצל צמשתין סגי צטפת והכי אמרינן צגמרא* והא חנן חנן ואת מי רגלים מן הכותל ג' טפחים צשופכין. וכתב ה"ר יונה ז"ל (ד"ה והא) שמעינן מינה דוקא שופכים דמי רגלים אצל שופכי מים אין מרחיקין אותם מן הכותל שלשה טפחים ולא דמי לנצרכת הכובסין דקוו וקיימי ואע"ג דצמתני' (י"ט:) תני ר' אושעיא חול*

מן הכותל שלשה טפחים: תניא 'לא ישתין אדם מים בצד כותלו של חברו אלא אם כן הרחיק ממנו שלשה טפחים במה דברים אמורים בכותל לבינים אבל בכותל של אבנים בכדי יזיק וכמה טפח ושל צונמא מותר (הגה"ה אמר שמואל 'רקיק אינו ממעט בחלון ותיפוק ליה דמקבל טומאה ודבר

המאור הגדול

[י"ח:] ה"ג וכן כתוב בספרי ספרד אלא אמר רבינא, קסברי רבנן על המזיק להרחיק את עצמו. והנני מפרש מתחלתה. ת"ש מרחיקין את המשרה מן הירק. טעמא דאיכא ירק הא לאו הכי סמיך וקשיא לרבא, לא, לעולם כי איכא ירק נמי לא סמיך, והא קב"ל דהני קשו לירק. אי הכי אימא סיפא רבי יוסי מתיר בחרדל ותאני עלה מפני שיכול לומר לו וכו', ואי לא סמיך למה ליה למימרא הכי. פירושו: לדידך דאמרת דבליכא ירק ובדליכא דבורים עסקינן, היכי קאמר מפני שבאות ואוכלות לגלוגי חרדלא, דמשמע השתא הם באות והשתא הן אוכלות, היה לו לומר למחר הן באות ואוכלות לגלוגי חרדלא(8). אלא אמר רב פפא בלוקח. כלומר כשהתיר רבי יוסי בחרדל לא התיר אלא

בלוקח, כגון שהיו למוכר חרדל ודבורים סמוכים זה לזה(9) ומכר החרדל לאחד ושייר הדבורים לעצמו או שמכר זה לזה וזה לזה. וטעמא דאיתנהו לתרויהו בשעת מקח הא לאו הכי מרחיק ואפילו כי ליכא ירק ולא דבורים, כרבא דאמר אינו סומך. והיינו דקאמר מפני שבאות, לאשמועינן דחרדל ודבורים כולהו איתנהו מהשתא, דבלוקח עסקינן.

ופירוק זה של רב פפא דחייה הוא ואינו מספיק לעלות לכל הענין כהוגן. ולפיכך הקשינו עליו אי בלוקח עסקינן בחרדל ודבורים, ה"ה למשרה וירק. אי הכי אלמה תנן ברישא מרחיקין את המשרה מן הירק. כי איכא ירק אמאי מרחיק, והרי לקחו בחזקת שהוא כן. ועוד מאי טעמיה דרבי יוסי, כלומר למה הוצרך לומר

מלחמת ה'

דצורך ארצה כשתנא לסמוך דצורים הרחיקם מחרדלי שצאות ואוכלות לגלוגי חרדלי ואלו אמר למחר הן צאות היה הלשון משוּבש. ועוד כיון שלא הוקשה לו למה התיר רבי יוסי אלא לשון הצרייתא צלצד היה לו לרצ פפא לומר כשהתיר רבי יוסי לא התיר אלא צלוקח להוליא ממה שהיינו אומרים דרבי יוסי צכל ענין התיר והיאך אפשר שרצ פפא דקדק זה הדקדוק הדק צלשון הצרייתא ופירש הכל צענין שאין לשון הצרייתא מתקיים צו כלל שלא היה לו לומר עד שאתה אומר לי וכו'.

ועוד כתב אלא אמר רבינא קא סברי רבנן על המזיק וכו'. ואין הגמרא מתפרשת צכך שהיה לו לומר אין צריך להרחיק עד שיוק ואם היה מדקדק כאן צלשון הזה כמו שסבד לדקדק צלשון

השנות הראב"ד

הצורים וכמה דוחקים גדולים והפוך לשנות יותר מזה מלאנו צתלמוד שאין צריך לפרש שני השנות אחד הם, ואין ראייה מזה. ועוד מאי קושיא מדרבי יוסי הא רבי יוסי שרי אפילו איתנהו לתרויהו מן הטעם שפירש ורצנן אסרי אפילו ליתנהו לצורים כרצא:
 (ב) כתוב שם: אלא אמר רב פפא בלוקח כלומר כשהתיר רבי יוסי בחרדל לא התיר אלא בלוקח [כגון שהיו למוכר חרדל ודבורים סמוכים זה לזה] כו': אמר אברהם: ומה הוקשה לנו מדרבי יוסי והא טעמא קא אמר שאין לנו להטיל ההרתקה על צעל החרדל לצדו כי אם על שניהם לפי שניהם מויקיס זה את זה ואם זה לא ירחיק אף זה לא ירחיק ומה חנן צריכין טעם אחר לצדרי רבי יוסי ולהעמיד צצריו צלוקח כדי שיקשה לנו טעם צדרי חכמים:

אפילו צרבנן דאמרי מרחיקין כו'. שלא יזיק לצור ולית להו לזה נטע צמוך שלו וזה חופר צעלו: ציתנהו צשרשים. אלא קופן שיתפסטו ויזיקו את כותלי הצור עד עשרים ותמש אמה: מרפית צארעאי. שדה ורועדת מחמת המכה: מן המחמצין. נצרכת ששורה צה הצגדים יוס או יומיס צלואת הכלבים עד שמחמלין ומסריחין: אבל מן הנדיין. נצרכת צכובס ומשפסף צו והמים ניחזין למרחוק צריך להרחיק שם ארבע אמות: כותל צבינים. של טיט צמתיצב צחמה והס נימוקיס מחמת המיס: וכמה טפח. מפני שמשפטו הקרקע סמוך ליסוד הכותל: וש"ל צונמא. אם הכותל צנוי על גבי סלע דליכא למיחש לטטטוס: מותר. לסמוך ממש: רקיק. חררה דקה ורכה: אינו מועט. החלון צצין צית צצית שיש צו פומח טפח ומת מונח צלחת מנהן וטומאה צוקעת לצד השני אין רקיק זה ממעט שיעורו מלהוליא טומאה דכיון דלאכילה קאי לא מצטל ליה:

הגהות וצינונים מהב"ח ושאר מפרשים

(א) ג"ב בגמרא בעי ממשנה הנ"ל ברישא לא יסמוך וכו' טעמא דאיכא בור וצ"ע דפה המ"ל שאני הכא דכל מרא ומרא דמחית מרפית לי לארעאי. מצאתי בתוס' ד"ה מרחיקין [תו"י]: (ב) ג"ב הג"ה (כ"ח): הכל שפת יתר (ד"ה) [ובדפוס"ר ליתא, ובכת"י י"ט נמצא בהג"ה]: (ג) ג"ב לא (א"י): (ד) והא דאמר מכותלו של חבירו היינו לומר מחמת כותלו של חבירו דשמא זה יבנה אח"כ כותל ברשותו ויזיקו לו הגפת והמלח הזה [א"י]: ואפי' יסירם, כמבואר בתוד"ה מרחיקין] ומשמיע לנו טעם ההרחקה. וכן מבואר בחדושי הרמב"ן גבי משרה וירק בגמרא [יח: ד"ה ולפי דרך זו] (מהר"ן שפירא, א"ש): (ה) כ"ז אינו מהלכות הרי"ף (ד"ח) [א"ה וליתא בדפוס"ר. ובכת"י ירושלים נמצא בהג"ה]: (ו) ג"ב צ"ל שהן (א"י): (ז) אע"פ שאין רותחין אם לא פסקה כו' כצ"ל ג"ל. ור"ל אע"פ שאין רותחין ממש ברתיה מ"מ אם לא פסקה עדיין כח רתיחתן יש בהן משום ביטול וק"ל (מהר"ן שפירא, א"ש):

(א) וכן פסק הרי"ף ז"ל
וכן פסק הרא"ש בסימן
ב' ג' (ש"ס): (ב) נוסף
בדפו"א:

לא יחפור פרק שני בבא בתרא

[י"ח]

כה

המאור הגדול

מצוי מעכשיו כדקאמר בלישנא בתרא כל מרא ומרא דקא מחית קא מרפית לה לארעאי. ואתינן בגמ' למידק על רבינא, שתלה טעם הרחיקת משרה מן ירק בעל המזיק להרחיק את עצמו כלומר שהניזק מצוי מעכשיו, מב"ל דרבי יוסי סבר על הניזק להרחיק את עצמו ולפיכך התיר בחרדל ודבורים. אי הכי משרה וירק נמי. ודחינן, לעולם רבי יוסי נמי על המזיק ס"ל, והכי קאמר להו דרבנן בשלמא משרה וירק הני מזקי הני והני לא מזקי הני, אלא חרדל ודבורים תרוייהו מזקי אהרדי. וכיון (דלא מזקי) [דמזקי] אהרדי לא שכיחא, ולא גזרינן בה ולא מחמרינן בה לארחוקי מהרדי.

ובמסקנא אידחי נמי האי סברא והדרינן לסברא קמא דלרבי יוסי על הניזק להרחיק את עצמו ס"ל ולדבריהם דרבנן קאמר להו וכו'. וכיון דהלכתא כרבי יוסי, אין מרחיקין לא זה [ולא זה] לא משרה מן הירק ולא חרדל מן הדבורים.^(א)

אבל מאי דאוקמא הרב למתניתין בלוקח הא ליתא, אלא בין בלוקח בין בכל אדם אין מרחיקין. והיינו דאמרין אלא אמר רבינא גרסינן, לאפוקי מדרב פפא דליתיה לשנוייה כלל. ודאמרין דכל הנך שנויי דשנינן לעיל בגמרא אליבא דרבא ליתנהו דהא אידחו להו מפירווקיה דרבינא, מצינו סיוע בכך בפירושי רבינו חננאל ז"ל שכתב כך: ואע"ג דהני שנויי דשנינהו רבא ליתנהו ודחיאנתא נינהו, מיהו בבור כרבא קי"ל, וכולה כדכתיב בפירושיה. אבל מאי דכתב (ליה) [לית] הלכתא כרבי יוסי בחרדל ודבורים, הא ליתא אלא כדברי הרי"ף ז"ל שפסק כרבי יוסי בכולן.

מלחמת ה'

ומפריקין אלא אמר רב פפא בלוקח. כלומר לעולם הא דקמני מתני' מן הירק ומן הצנלים ומן הדבורים דוקא קמני דליתנהו לניזקין אצל כי ליתנהו לא מרחיק ולא משום דבעלמא הצא לסמוך סומך אלא משום דהכא בלוקח שלקח משרה וחרדל עסקין כגון ראובן שמכר שדהו לשני בני אדם לזה משרה וחרדל ולזה ירק ודבורים וכי ליכא ירק ודבורים לא מצי האי למימר לחצריה ארחיק דילמא ממליכנא ועבדנא. ואקשינן אי בלוקח ואהני ליה מקחו דכי ליכא ירק לא מרחיק כי איכא ירק נמי אמאי מרחיק ותו מאי טעמא דרבי יוסי אפילו משרה וירק נמי תהנה ליה מקחו ולא ירחיק כי היכי דלהנה לצעל דצורים ללא מרחיק אפילו כי איכא חרדל.

ולבאן דגריס תרי ועוד הכי נמי פירושא מ"ט דרבי יוסי שלא אסר דצורים מפני שהוא לוקח וכשהתיר בחרדל הורחק לומר מפני שצאות ואוכלות צשלו ועוד אפילו משרה וירק נמי יתיר מפני שהוא לוקח ומהדרינן אמר רבינא קסברי רבנן על המזיק להרחיק את עצמו ואע"פ שהוא לוקח.

ויש כאן שאלה היכי סברי רבנן בלוקח ריך להרחיק את עצמו והלא משנתנו היא שאין ריך להרחיק דתנן (כה:): ואם האילן קדם לא יקוץ ואוקימנא בלוקח. ולא היא דא חמת היא החס האילן קדם כלומר שלקח הוא האילן ואין לשכנו (צו) [צור] וכאן נמי אם לקח זה משרה והלא צא לעשות ירק אינו מרחיק והיינו ליכא ירק סמך דקאמרין אצל משנתנו מרחיקין מן הירק טעמא דאיכא ירק בשעת מקח דוקא כגון שלקח זה משרה וזה ירק וכן אם מכר ירק ושייר משרה לפניו ואפשר שאפילו צמוכר חצי שדהו וצו משרה ושייר הירק לפניו נמי כך דינו וה"ק על המזיק להרחיק את עצמו אע"פ שהוא לוקח כיון שהלה ניזוק משעה ראשונה שאף הוא צרשות עשה וכצ"ל לסמוך דמי ואין להם זה על זה נוקין.

והדרינן ודייקין מדרבינא מכלל דרבי יוסי סבר על הניזק להרחיק את עצמו. ומשום הכי לא מרחיק דצורים כיון דלוקח הוא אי הכי אפילו משרה וירק נמי. אצל חרדל לא קשיא ליה משום דאפשר דלהכי אמר מפני שצאות ואוכלות לומר שאפילו צלל לוקח צעל חרדל מותר ואע"ג דלעיל הקשו הכי למאן דגריס תרי ועוד אפילו הכי השתא לפירכא צתרא חיישין לפירכא קמא לא חיישין וכיוצא צו צמקומות רבות צתלמוד שאינו חושש אלא [האחרונה] מן הקושיות שהקשה המקשה, צמסכת שבת פרק א' (י). טריחותא למיסר המיניה ותו ליקום הכי וליצלי ומתוך משום שגאמר (עמוס ד, יז) הכון לקראת אלהיך ישראל וציצמות פרק כ"ד (יט). אלא מאי כלל ועוד מתיב רב הושעיא ולא חש לתרץ אלא קושיא אחרונה ולקמן צפרק מי שמת (קמג). איני והא הוה עובדא צנהרדעא ואגבי שמואל פלגא צנהרדעא ואגבי רבי יוחנן פלגא ותו כי אתא רבי יתחק

טעם עד שאתה אומר לי הרחק חרדלך וכו', היה לו לומר הטעם מפני שהוא לוקח. ועוד כיון שהוא לוקח, מה ראה רבי יוסי לחלוק בחרדל ודבורים ולא חלק במשרה וירק, היה לו לחלוק אפילו במשרה וירק. והיינו דאמרין ועוד אפילו במשרה וירק נמי.

אלא אמר רבינא קסברי רבנן על המזיק להרחיק את עצמו. כלומר אינו נקרא מזיק עד שיהא הניזק מזומן מעכשיו לקבל הנזק כל זמן שיבא^(א), אבל אי ליתיה לניזק מהשתא אין זה נקרא מזיק ויכול לסמוך. ולעולם טעמא דאיכא ירק, הא ליכא ירק סמך. ולא קשיא לרבא ולא מידי, שהרי במימריה דרבא הניזק מזומן מעכשיו לקבל הנזק והיינו ארעא הסמוכה למיצר, דהא א"ל כל מרא ומרא דקא מחית קא מרפית לה לארעאי. וכתירווצא דאביי קיימא לן ואידחו להו כל הנך פרוקיה דלעיל, ולעולם סומך בכולן כשאין הניזק מצוי.

ודיוקא דדייקין דאם היתה רפת בקר קודמת לאוצר מותר, דלא תנא הכי לשארא במאי דתנן (אמתניתין) [במתניתין], ליתיה להאי דיוקא, אלא אמרינן גלי בהא וה"ה לכל היזק השנוי במשנתנו שאין הניזק מזומן לו מעכשיו. וכיוצא בזה בפרק אלו טריפות (חולין טז): דייקא נמי דקתני שבעיקרי זיתים ושבעיקרי גפנים ש"מ, וליתיה להאי דיוקא, דקיימא לן הלכתא כשמואל, אלמא לאו בכל דוכתא סמכין אדוקיא דמתני' ודברייא. וגבי קדושין שאין מסורין לביאה נמי אמרינן (קידושין נא:): דיקא נמי דקתני ואינו יודע ולא קתני ואין יודע ש"מ, ולא קיימא לן כההוא דוקיא. ודהכא נמי דכותה, בבור הלכתא לעולם כרבא שהניזק

של מעלה היה רואה שלשון על המזיק להרחיק את עצמו הוא צא לרצות הרחקה ולא למעט.

ועוד מאי קסברי רבנן וכי דברי חכמים שנה ומירן או דברי רבא הרי דברי חכמים כפשוטן הם עומדים ודברי רבא הוא שפירש צפנים חדשות והל"ל קסבר רבא או לשון אחר.

ועוד הא דקאמרין מכלל דרבי יוסי סבר על המזיק להרחיק את עצמו מנא לן ומאי קא קשיא ליה השתא טפי מעיקרא הא מעיקרא צעי לאוקומיה משום דצא לסמוך צנד המנר סומך והשתא נמי צהכי מחוקמא וס"ת משום דאמר רבינא קא סברי רבנן אלמא רבי יוסי לא סבר לה הכי אין זה כלום ועוד שאם כן כי אמרינן לעולם רבי יוסי על המזיק ס"ל ואדחיה לה דרבינא צהא ליה למימר וה"ק לכו מאי פירושה צעיה השתא מילתיה דרבי יוסי דלא צעיה עד השתא.

ועוד כיון שאתה מפרש שרבינא צא למעט ולומר שאין ריך להרחיק עד שיזיק והיינו דקאמר סברי רבנן על המזיק להרחיק את עצמו ולא על מי שאינו מזיק מעכשיו אי דייקת מכלליה שמיע לך מיניה דלרבי יוסי אע"ג דאינו מזיק ריך להרחיק את עצמו.

והמעם עצמו שפי' אלא חרדל ודבורים תרוייהו מזקי אהרדי וכיון דמזקי לא שכיחא ולא גזרינן צה אינו נכון ואינו עולה כלל דאטו גורה היא זו להחמיר באיסורין שנאמר צה כן והרי צצרות שניהן מוזיקין ומנרכינן צהו הרחקה וכן צשרשין דאמרין זה סומך לגדר מכאן וזה מכאן דאוקימנא צמפסיק צונמא.

ופי' השמועה הורכנו להאריך צו כאן מפני שאמרו על רבינו הגדול ז"ל שהוא מעמידה בלוקח אע"פ שנוסחי ההלכות מוחלפין צכך אצל הגעתי צה לנוסחא ראשונה מוגהת צכתב ידו הקדוש ז"ל וכתוב צה כן דהא אוקימנא למתני' בלוקח וכו'.

ובך הוא פי' החא שמע מתחלתו דייקין טעמא דאיכא ירק הא ליכא ירק סמך ודחינן לא כי ליכא ירק נמי לא סמך והא קמשמע לן דהני קשו לירק ומאי מן הירק דקתני מן הירק שזה עתיד לרוע צשדהו למחר וליומא אחרא וכן מן הצנלים ומן הדבורים ואקשינן אי מתני' צדליכא ירק ודצורים אימא סיפא וכו' ותני עלה רבי יוסי מתיר בחרדל מפני שיכול לומר לו אני אין עלי להרחיק אדרבה עליך להרחיק הכל שאתה צא צגצולי ואוכל לגלוגי חרדלי ומזיק אותי ואע"פ שאתה נזק נמי צכך אתה הוא שהצאת נזק על עמך והיה לך שלא תאכל ואי בדלא סמך דצורים היכי משכחת לה שיתיר אדרבה רבי יוסי יהא אומר על צעל הדצורים לפי הטעם שלו צשלמא אי אמרינן הצא לסמוך סומך משכחת לה צשכצו סמך שם דצורים וכיון שסמך סמך אלא אי אמרת צדליכא דצורים וירק היא מתני' היכי משכחת לה דלרבי יוסי והספרדיות שאמרו שכתוב צה צמה ליה למימרא הכי עולות יפה לפי פירושינו.

השנות הראב"ד

שאמר דלית הלכתא כרבי יוסי דצורים וחרדל, והיינו אומר כי המירוצין שחייב רבא יש מהן שאין לסמוך עליהם כגון אילן וצור ואילן סמוך לשדה צצירו וחרדל מן הדצורים לפי שאילן אינו גרייה וצעינא דנטע ורע ליתנהו לשרשים ועלים הנך ודאי אף על גב דליתיה לצור ושדה ודצורים מותר דהא קיימא לן כרבי יוסי וכי אצטרך רבא לתרוצי אציצא דרבנן הוא דאצטרך דכי היכי דאצטרך רבנן צדליתנהו לנוקים (הס) הכי נמי צדליתנהו, אצל כל שאר הדצרים שהמוזיקין שנסם אף על פי שאין הניזקין שם אסור דכשהיו גיריה נינהו דהא מודה רבי יוסי צכולה מתניתין צר מהנהו דמפרש צהו ליתנהו למוזיקים צההיא שעתא. ואני לא מנאחי צדצרי רב חננאל ז"ל מה שהעיד עליו דלית הלכתא כרבי יוסי צדצורים וחרדל:

(א) כתוב שם: אלא אמר רבינא קסברי רבנן על המזיק להרחיק את עצמו כלומר שאינו נקרא מזיק עד שיהא הניזק מזומן מעכשיו לקבל הנזק וכו'. אמר אברהם: זה הפירוש נראה קרוב והוא רחוק מאד. דהא כי לעולם מי שזומנין נזק לחצרו על העמיד ומונע לו מקום צמוך של עצמו מעשות צו חפציו מוזיק גדול הוא, ועוד לא הוה ליה למימר הכי אלא הכי הוה ליה למימר אין הכי הוא דוקא דאיכא דצורים, מיהו לא אמר רבא אלא כנגד צור משום דאיכא היזק מיד אצל צשאר מילי לא אמר וצו לא היינו צריכין להקשות על מילתיה דרב יוסי ולא על המתצולות שנאמרו עליו. ואם סמך פירושו לדברי רבינו חננאל ז"ל דברי הרב נכונים הם לענין הלכתא לולי מה

א *מיי פט"ו מהלכות טומאת מת הלכה א: ב ג ד ה *מיי שם פט"ו הלכה ב: ו ז מיי פ"ט מהלכות שבת הלכה ג סמג עשין פז פוש"ע חו"מ סימן קנה סעיף ז: ח מיי שם פ"ט הלכה יא פוש"ע חו"מ סימן קנה סעיף א:

צאינך דצעו הרחקה חפ"ה לא דמי דשאי התם שאינו ממחר להתייצב והלחות כנוס צו זמן מרובה:

[כ:] ש"ל חמוד. מושב גלגל היוצרים נקרא חמוד על שם שנושא המשא וכן העץ שהמטה מוטלת עליו נקרא

חמוד כדמתן (כלים פ"ח מ"ג) נקליטי המטה וחמוד טהורין וכן תנן (שם פ"ד מ"ג) חמוד של נפחים והוא העץ אשר המפוח סומך עליו: אצטרובי"ל. הוא העץ אשר סביב הגלגל הנקרא צירקל"י זלע"ז^(א): הקל"ת. טרמו"י זלע"ז^(ב): מאי טריא איבא. טריא נדנוד: משום קלא. משום קול הוא הנדנוד כדכתיב (מלכים א פ"א, מ) ותצקע הארץ לקול: כ"י.א. שולי החמוד שהוא רחב מלמטה טפח יותר מלמעלה וכתבו המפרשים (רש"א ד"ה מהני שלשה) דעוצי כותלי החמוד מכלל שלשה

טפחים כרצנן כדאיתא צירושלמי (ה"א) רצנן אמרי מן השפה הפנימית ולחוץ:

מתני' לא יעמיד אדם תנור וכו'. תנורין שלהם שפתחן למעלה כריך להרחיק פיו מן התקרה ד"ל שלא

תצטרנו השלפזת וה"ה צעלייה אלא שצאנו לתת שיעור למטה מפני התקרה ג' טפחים, אצל תנורין שלנו שפתחן מן הצד מוכח צירושלמי ששיעור מעלה כלמטה ג' טפחים דגרסי' התם היה עשוי כמין שובך^(א) מהו נשמעינא מן הדא ר' יהודה אומר עד שיהא תחתיו מעויבה שלשה טפחים ובכורה טפח וכירה לאו כמין שובך היא עשויה ותימר בין מלמעלה בין מלמטה טפח וכאן נמי בין מלמעלה בין מלמטה שלשה טפחים. הנה למדנו שצתנורינו

המקבל טומאה אינו חוצץ מפני הטומאה^(ב) "כשנילוש במי פירות מיתבי כ"קופה מלאה תבן וחבית מלאה גרוגרות המונחין בחלון רואין כל שאילו ינטלו ויכולין התבן והגרוגרות לעמוד בפני עצמן חוצצין ואם לאו אין חוצצין תבן הא קא חזי לבהמתו יבתיבנא סריא גרוגרות הא קא חזי ליה יבשהתריפו האי חבית היכי דמי אי פומיה לבר [כ:] תיחוץ דכלי חרס אינו מטמא מגבו לא צריכא דפומיה לגו ואיבעית אימא בחבית של מתכת עד כאן:] מרחיקין את הריחים וכו': מאי טעמא משום טריא והא דתניא ושל חמוד שלשה מן האיצטרוביל שהן ארבע

מן הקל"ת התם מאי טריא איבא^(ג) 'משום קלא: מתני' ה"ל לא (יעשה) [ועמיד] אדם תנור בתוך הבית אא"כ יש על גביו גובה ארבע אמות היה מעמידו בעלייה עד שיהא תחתיו מעויבה שלשה טפחים

מלחמת ה'

כרבי יוסף וכו' ולא מתרץ אלא ותו צתרא. וכיוצא בה עוד אחת צפרק קמא לשבעות ואחת צפ"ק דגיטין.

ומפרקינן אלא לעולם רבי יוסי על המזיק סבירא ליה. ואפילו צלוקת כרצנן ולא כשעלה על הדעת שצעל דצורים הוא הנקרא מזיק לצדו מפני שהוא צל צתחומו של חצירו אלא שניהם מזיקים ושניהם כופין זה את זה להרחיק כל אחד חצי ההרחקה. ורבי יוסי לא דינא קאמר שיהא מותר לסמוך מעיקר הדין אלא לרבנן קאמר להו אס אין צעל הדצורים מרחיק למה ירחיק זה והלא הוא הגורם הגדול צנוק זה שהם צאות ואוכלות צצלו ומתני' צלוקת קיימא וכדרב פפא ורבינא דאי לאו צלוקת וצדליכא ירק ודצורים לא היה רבי יוסי מתיר אלא על כרחו ירחיק חצי ההרחקה דא"ל אי ממליכנא ועצידנא דצורים מרחיקנא (צדינאי) [כדינאי].

ענין אחר מדברי ראשונים בהן סיומא דשמעתא ה"ק להו רבי יוסי תינח משרה וירק. ללא מהני ליה מקחו אלא חרדל ודבורים תרוייהו מזיקי אהדדי. וכיון להרחקה אתרוייהו רמיא ותרוייהו לוקחין נינהו אין כריכין להרחיק דצכל מילתא שויה לקוחות ואין להם זה על זה כלום ודברי רבינו ז"ל צמקת נוסחי הלכותיו מטין לענין הזה אלא ליטנא דגמרא נטיא לדידן דקאמר צהאי פירוקא הכי קאמר להו רבי יוסי לרצנן תינח וכו' דמשמע לא שיהא רבי יוסי מתיר לגמרי אלא לרצנן קאמר להו כי קושיא תינח וכו'.

והדר מסקינן דרבי יוסי לאו טעמא דנפשיה קאמר להו לרצנן אלא לדידהו קאמר להו ולדצריהם קאמר להו והכי קאמר לדידי אפילו משרה וירק ואפילו צלא לוקח לא בעי רחוקי וכ"ש חרדל אלא לדידכו תינח משרה וירק אפילו צלוקת אלא חרדל ודבורים תרוייהו מזיקי אהדדי ורבנן דבורים לחרדל לא מזיקי.

ומסתברא דהלכתא צהאי סצרא כרצנן דצורים לחרדל לא מזיקי דאי הוו מזיקי כריך הרחקה כדתנן (בב.) מרחיקין את השוצן מן העיר ולא יעשה אדם שוצן צתוך שלו וקיימא לן כהיהא מתני' ולא פליג צה רבי יוסי ומה לי יוניס מה לי דצורים. ותניא נמי צתוספתא (ב"ב פ"א ה"ז) רבי יוסי מתיר צחרדל שאומר לו כדרך שעשית צתוך שלך אף אני עושה צתוך שלי כלומר שאף אתה מזיק וכן היה רבי יוסי אומר מרחיקין את הדצורים מן העיר חמשים אמה כדי שלא ינשכו את בני אדם ש"מ דמודה רבי יוסי צבי הא דעל המזיק להרחיק צהיזק של רצים וה"ה ליחיד כדאמרין צעוצדא דצי מריון (כו.) ואי קנין דצורים תורה היינו נמי שן דאמר רחמנא לתשלומין כדאמרין וצער (שמות כב. ד) אלא דלא קני להו אלא מפני דרכי שלום מיהו כי שכית היוקיייהו ודאי מסלק ליה דהיינו נמי שוצן כדאמרן.

ושמענין מינה דלסצריה צעל דצורים מתקרי מזיק וצעל חרדל לא מתקרי מזיק דלאו גיריה נינהו הילכך אפילו צלוקת צעל דצורים מרחיק ומיהו לדידהו קאמר להו רבי יוסי כיון דסצירא לכו על המזיק אפילו צלא גיריה והני תרוייהו מזיקים זה את זה נינהו וכל גרמא צנוקין לדידכו אסור הילכך תרוייהו מרחקי או תרוייהו לא מרחקי.

ומה שכתוב צהלכות לדידי על הניזק להרחיק את עצמו וכולהו לא בעו רחוקי לאו אדצורים אלא אכולהו מזיקין דרצנן קאמר דהיינו משרה כרישין וחרדל והכי פסיק נמי הלכה כרבי יוסי אלא

דנוסחא דכתב דמה נפשך אי סצירא לן כרצנן דאמרי דצורים לחרדל לא מזיקי וכו' כדכתיב צמקת הלכות משמע דס"ל ז"ל דרבי יוסי לטעמיה דנפשיה צלוקת לא רחקי כלל דתרוייהו מזיקי וליכא דקדים ולפוס הכי אחי לה ממה נפשך ואין הא קאמרין דצעל חרדל לא מתקרי מזיק וצעל דצורים מרחיק.

מבל מקום עלה דצדרינו פי' השמועה על נכון לפי דרך רבינו הגדול ז"ל וכן הפסק נחמוור כהוגן (שאלו) [שאלו] לדברי הפוסק כרבי יוסי לגמרי יש לו לצעל דצורים להרחיק כמו שציארנו ואפילו צלוקת נמי הוא מרחיק.

והנוסחא האחרת שצגמרא שכתוב צה אלא אמר רבינא קסברי רבנן על המזיק להרחיק את עצמו וטעמא דאיכא ירק הא ליכא ירק סמיך ופירשו דאכל הנך תיוצתי דאקשינן קא מהדר ללא קשיין לרצא אין פירושו צבור אצלנו ולא לכך כוון ר"ח ז"ל כי מה טעם לומר על זה אע"ג דשנויי דשניניהו רצא ליתנהו מיהו הכא צבור הלכתא כוותיה זה הלשון אין לו ענין ולא מקום שאם השנויים הראשונים נדחו ולא רצא שניניהו ודברי רבינא עמדו לתרץ המשניות לרצא כפשטייהו ולומר דלא קשיאן ליה כלל כ"ש והיא הנוסחה לפסוק צבור כרצא שהדחקי הראשונים נדחו ורבינא דהוא צתרא העמיד דצריו של רצא כהוגן וצתיקון המשניות.

אלא ודאי דעת רבינו חננאל ז"ל כגראמנו הראשונה ולפיכך אמר דאע"ג דשני רצא להני משניות כעין דאיתתא ואשנויי לא סמכינן צעלמא הכא על כרחין צבור כרצא פסקין דפלוגתא דאציי ורצא היא דליתיה מייע"ל קג"ס כמו שכתוב צפירושי וכוונתו צזה להו"א מדברי מקל"ת הגאונים הראשונים שהיו אומרים דהלכתא כרביי דהא אתקשו לרצא וצטילי פירוקיה כמו שתמנל צתשובת הגאון רב שריירא והוא ז"ל שאמר נמי מודה ר' יוסי צכוליה פירקין ומודה צמשרה וכרישין ודאמר צריש פירקין ר' יוסי לדצריהם דרצנן קאמר להו צטעמא דמלמא פליג ולא צעיקר דינא ועליו השיב רבינו ז"ל (ס"ו ס. חרעג) ומדצריהם כולן נלמוד דשנויי דכולה שמעתיא לרצא איתנהו צמסקנא ולא מתרצי ליה צגוונא אחריתי אלא כאיתמר צזה צשמעתא לעיל.

אבל ראינו לרב רבי יהוסף הלוי ז"ל שפירשה לגירסא זו ואמר קסברי רבנן על המזיק להרחיק את עצמו לכשיזיק ודע"פ שסמך צשעה שאין שם ניזק וכיון שכן יכול הוא לסמוך לכתחלה עד שיצא הניזק ויסמוך והיה שעתא מרחיק את עצמו ולא מתוקמא השתא צלוקת וכל שינויי דשנינן לעיל ליתנהו. ואקשינן מכלל דר' יוסי סבר על הניזק להרחיק את עצמו לעולם דאי משום דמהניא ליה הקדמה ודאי מתחלה יש לו למונעו שלא יסמוך דהצא לסמוך אינו סומך אלא על כרחך ר' יוסי לא התיר אלא משום דאפילו צצאין כאלת על הניזק להרחיק ולא דייקין השתא לגיריה ולא גיריה דמינה וצה הדרינן לקושיין אי הכי אפילו משרה וירק וכולה שמעתא וגם זה הדרך עולה יפה עס הפי' הנכון שפירשו צשמעתא. והא דמפרקינן השתא אלא לעולם ר' יוסי על המזיק ס"ל וה"ק להו לרבנן וכו' כלומר שלא התיר מן הדין אלא שאם אין זה מרחיק אף זה אינו מרחיק ה"ה דמצי לפרוקי הכי מקמי דתיצי דרבינא אלא שלא עלה פי' זה על דעת עד עכשיו ומיהו דברי רבינא לא נדחו אלא צמקומן הם עומדין לפרק כל התיוצות שהקשו על רצא למעלה צשמעתא זו.

כשנילוש במי פירות. ואין אוכל מקבל טומאה אלא אם כן הוכשר צמשקה כגון מים ויין ומלצ: גרוגרות. תלניס יבשים וכגון שלא הוכשרו: כל שאילו ינטלו. הקופה או הצבת: ויבולין. התנן או הגרוגרות לעמוד צפני עצמן: חוצצין. צפני הטומאה: ואם לאו אין חוצצין. שאין הצבת והקופה חוצצין מפני שמקבלים טומאה: בתיבנא פריא. נרקצ: בשחתריפו. התליעו: אי פומא לבר. לצד הצבת שאין המת צמוכו: וש"ל חמוד. ריחיס של חמוד: אצטרוב"ל. הוא מושב הריחיס: מאי טריא איבא. שהריחיס קטנים וקלים הם והקרקע אינו נרעד צנגולוס: משום קלא. יש מפרשים משום קול החמוד צנהגתו ויש מפרשים קול הריחיס: מתני' אלא אם כן יש על גביו. חלל גצוה ארבע אמות מפי החמוד עד התקרה שלא תלחוח האור צקורה: עד שיהא תחתיו מעויבה. של טיח קרקע שלשה טפחים שלא יצטער תחתיו ועל גביו גובה ארבע אמות:

הגהות וצינונים

- (א) דאין לומר שבא להשמיענו דמקבל טומאה ולא אמרין דבשיל מאוכל דס"ל למקשן בפשיטות אף אם מבטל ליה פשיטא דמקבל טומאה וא"כ מה בא להשמיענו דבכמה משניות שנינו דדבר המקבל טומא אינו חוצץ ובכתבי בגמ' הארכתי (מהר"ן שפירא, א"ש): והימא אם יבטל לה תו לא מקבל טומאה דבחולין [דף קכט] כיפת שאור שיהדה לישיבה בטלה לה וי"ל דהתם מיירי כגון דעביד בה שינוי. [תוס' ד"ה ותיפוק] (א"י): (ב) ג"ב בגמ' א"א משום קלא (א"י): (ג) ג"י ד"ת: (ד) ג"ב בתוס' [ד"ה ושל] גלגל ריחים (א"י): (ה) ג"ב ז"ל רש"י אצטרוביל הוא מושב הריחים שבתוך קליפת העץ שקורין צרק"א (א"י): (ו) קלת היא האפרסת שקורין טרומייר"ר (א"י): (ז) ג"ב פי' מן הצד (א"י):

ובכירה. ששופטין עליה קדימות חרם ואין עושין בתוכו היסק גדול כמו שעושין בתנור: ואם הזיק, אחר שהי שם אלו השיעורין: משלם מה שהזיק, ואפילו הכי מעכצין עליו להרחיק כל השיעורין הללו שמה ידליק ואין לו מה לשלם: גמ' בשיטתו. פירוש שאומר הרבה תנאים בשטח אחת וכו' לית הילכתא כשם חד מנייהו: מתני' ביי. אם היה אורג של יין המירו לפסוח תחתיו תנות של תחומין ולצטעם שאין העשן קשה ליי: ויא רפת בקר. שהריש קשה ליי: (ב"ב ד' וריבין. גגו לצורך אורג ולא הספיק להכניס בו פירות תצואה עד שזה פתח תנותו תחתיו מי הוא כקדם אורג או לא: ריבה בה חלונות. דגלי אדעתיה ללאורג עשוי שיכנס אורג כדי שלא תרקב התצואה: בנה עליה. על גגו ורגילים לצנותו ללאורג: תמרי ורמוני. מי הוא התחלת האורג בתמרים ורמונים אם הכניסם שם או דוקא ציין ושמן ותצואה: קומרא דשרגא. עשן העולה מן הנר: מתני' לא מקול התינוקות. סלקא דעתך הצאים לקנות יין ושמן וכו': גמ' מאי שנא רישא. דקתני יכול למחות: יהושע בן גמלא. כהן גדול היה ציני בית שני (וינמות סא). רב שמואל בר שיילת. מלמד מינוקות היה (לשלח ט):

שהם כמין שזך שפתחן מן הנד די צלשה טפחים למעלה כלמטה: ובכירה טפח. צין למעלה צין למטה: (מ"א ואם הזיק משלם מה שהזיק וכו'). כתב הרב צעל העיטור ז"ל (אות מ' מודעה גג, א) דה"ה צל הנך דצעי הרחקה אם הזיק אפילו אחר שהרחיק חייב לשלם (מ"א) ומשום דהזיקא דנורא מינכר לכו"ע הוא דקטינן (מ"א) וכן כתב הרמ"ם ז"ל (שו"ת הרמ"ם כלל קט ס"י) שצכלן חייב לשלם חוץ מן הזיק הנמיה (כ"ב) על ידי סמיכת כותל והזיק דמנפלי כיתנא (כו). שלא היה ההזיק ראוי לצל מכה מעשה אלא על ידי הרוח והנמיה לפיכך לא חשיב אלא גרמא צנוקין ופטור (צ"ק ס.ו). ומיהו דעת הראשון זכרונו לצרכה אינו כן. ודעת הרמז"ם ז"ל (פ"א מהל' שכנים ה"ד) דצכל אלו לא צעי חזקת שלש אלא מכיון שראה שעשה צלל הרחקה ושתק מחל והראשון זכרונו לצרכה כתב (פ"א ה"ב) דצעינן חזקת שלש וצטענה. שהחזיק צנוק כגון שפתח חלון או חמת המים או לא הרחיק והמתזיק אומר אמה מחלת לי אחר שראית ושתקת ולא מחית והזיק הוא שאומר עכשיו הוא שראיתי ולא ידעתי מקודם או שאמר כשראיתי מחיתי ואמה אמרת עמה ארחיק או אסתור ואמה מדמה אותי יוס יוס כדי שתקצב הזיק צלל אלו וכיוצא בהם על הזיק להציא רחיה ואם לאו ישבע המזיק היסת ויפטר ע"כ: אם הזיק משלם מה שהזיק. אף על פי שהרחיק כל השיעורין הללו והכי קיימא לן כתנא קמא דאילו ר' שמעון הא אוקימנא לה צפרק הצית והעלייה (צ"מ ק"ח) צטיטה דאמרין התם ר' שמעון צן גמליאל ור' שמעון ור' יהודה כולהו סבירא להו כל שנתנו חכמים שיעור והזיק פטור מלשלם: ומקשינן בגמרא והתניא בתנור ד' ובכירים ג"פ אמר אבבי כי תניא ההיא בנחתומין ותנור דידן בכירה דנחתומין דמי. מתניתא בתנור דנחתומין צעינן שיעורא טפי מתוך (מ"א) שמסיקים אותו תמיד עובר חומו למטה ושורף אצל למעלה ממשמע דלא מחמירין טפי כיון (ל"א) אשכתן זהו חלוקה מידי: מתני' לא יפתח [אדם חנות ש' נחתומין]. מפני שהצבל והעשן מזיק לכל מיני תצואה שצאור וכן ריח רע של רפת צקר אלא שלענין יין מותר שהצבל אינו מזיקו אצל ריח הרפת מזיקו: חנות שבחצר. השותפין: מקול הנכנסים. לאו דוקא משום הקול דלישנא צעלמא הוא דנקט אלא מפני שמרצה

עליהם הדרך והכי מוכח צירושלמי (בשמעתין הל"ג) דיכל מימר ליה אינון אולין ואמו הכא, צעו לך ולא משכחית לך והם מרצים עלינו את הדרך: [גמ' תנא אם היתה רפת קודמת לאוצר מותר]. משום דכיון דאין הניזק מזומן לקבל הנזק עד לאחר זמן שרי, ללא מיקרי מזיק אלא כמזיקו מיד דהוי גיריה ממש וכרצי יוסי אצל צכה"ג שרי ועל הניזק להרחיק את עצמו*. ואם צעל האוצר התחיל לכבד ולרצף או לעשות חלונות צעלייתו לצורך אולרו או שצנה ממש עליה לצורך אורג ואפילו נתן צתוכו תמרי ורמוני וצין כך וצין כך עשה זה חנות תחתיו אינו יכול למחות בו משום דצעי' זו סלקא צתיקו אי מיקרי זה תחלת אורג או לא וכיון שכן הוי חומרא לתוצע וקולא לנתצע: והכי אמרינן בגמרא בעי אבבי כיבד וריבין לאוצר מהו ריבה בחלונות מהו בנה עליה ע"ג ביתו מהו בעי רב הונא בריה דרב יהודה תמרי ורמוני מאי תיקו. וטעמא משום דעיקר אורג הוא ממין תצואה או יין ושמן: ובאמת ביין וכו' תנא ביין התירו מפני שמשביחין. מפני שהצבל בקר דמיא: חנות שבחצר יכול למחות בידו מ"ש רישא ומ"ש סיפא אמר רבא וכו' [כ"א]. סיפא אתאן לתינוקות של בית רבן ומתקנת יהושע בן גמלא ואילך שתיקון שיהו מושיבין מלמדי תינוקות בכל מדינה ומדינה ובכל פלך ופלך ומכניסין אותן כבן שש (כ"ב) כבן שבע (מ"א) ל רב לרב שמואל בר שיילת צעד בר שית לא תקביל דמינוקות אלו צאים לקנות יין ושמן צחנות: [אמר אבבי סיפא אתאן לחצר אחרת א"ל רבא אי הכי ליתני בחצר אחרת מותר אלא אמר רבא סיפא אתאן לתינוקות של בית רבן. פי'] אמר רבא סיפא דאמר יכול למחות מיירי צחצר אחרת. ולענין דינא נפקא לן דמצוי אין צו טענת ריצוי הדרך לכבד פירשנו לעיל (ד"ה מקול הנכנסים) דקול לאו דוקא אלא משום ריצוי הדרך הוא וא"כ כיון דהכא אמר רבא דצחצר אחרת אינו יכול למחות ש"מ דמצוי אין צו טענת ריצוי הדרך דלע"ג דפרכיה רבא לאוקימתיה דלצ"י, לעיקר דינא לאו פרכיה. אמר המחצר זה צריך לי עיון דלעיל (צ"ק ס"י) תרמח ד"ה בני מצוי כתבנו צקס להחזיר פתחו למצוי אחר בני מצוי מעכצין עליו משום ריצוי הדרך ושמה נחלק צין רצוי הדרך דאמו מעלמא (מ"א) לרצוי הדרך של מצוי אחר שאין צריכין להם לא לקנות ולא למכור ע"כ: [כ"א]. לתינוקות של בית רבן ומתקנת וכו'. שאע"פ

א מ"י פ"ט מהלכות שכנים הלכה יא טו"ש"ע חו"מ סימן קנה סעיף א: ב מ"י שם פ"ט הלכה יב טו"ש"ע חו"מ סימן קנה סעיף ב: ג מ"י שם פ"ו הלכה יב סמג עשין פב טו"ש"ע חו"מ סימן קנה סעיף ב: ד ה"ו ז מ"י שם פ"ט הלכה יב טו"ש"ע חו"מ סימן קנה סעיף ב: ה *מ"י שם פ"ו הלכה יב ופ"ב מהלכות תלמוד ועשין יב טו"ש"ע חו"מ סימן קנה סעיף ג וטו"ש"ע יו"ד סימן רמה סעיף ב: ו מ"י פ"ב מהלכות תלמוד תורה הלכה א סמג עשין יב טו"ש"ע יו"ד סימן רמה סעיף ז: י ב מ"י פ"ב מהלכות תלמוד תורה הלכה ב טו"ש"ע יו"ד סימן רמה סעיף ח: עין משפט

שלטי הגבורים

צעינן ריחוקו מכותל צורו של חצירו ולא איירי צהרתקו מכותל דעלמא ומ"מ לטור מסחצר שצריך להרחיק גם מכותל חצירו דטפי מזיקו הנך ממי רגלים שצריך להרחיקו ג"ט: ב כתב ריא"ז (ה"ב אות ט) ונראה צעיני שאם היה חצירו דר צעלייה וצא חצירו לעשות תחתיו חנות של נחתומין ושל צבעים יכול העליון לעכב עליו, (מ"א) שאם מעכב צעצור מזקי ממונו כ"ש צעצור מזקי גופו ורוב העשן מזיק לו וגם לצדיו. אצל מצבל התחתון צביתו כדרך שכל אדם מצבל צביתו: ג [טור ס"י קנב] דקדק הרשב"א (כ: ד"ה חנות) מדתן חנות שצחצר יכולין למחות צידו ולא קאמר ולא יעשה אדם חנות צחצר ש"מ שאפי' חנות שצחצר שנתעשה צרשות אפי' יכולין למחות צידו ולומר סצורים היינו שיכולים אנו לקבל ועכשיו אין אנו יכולים לקבל. וכ"כ מ"י (פ"א מהל' שכנים ה"ה) שהגאונים הורו שאם החזיק ונעשה אומן או גרדי ולא מיחו צו שכניו שאין לנזק זה חזקה דהוי היזק קצוב כקומרא וכו'. וכתב הרמ"ם (כ"א) ד"ה ומסחצרה) דוקא צעלי אומנות וכיוצא בהן שאין קצבה לנכסין ויוצאין ואין קביעות לכניסתן ויציאתן אצל אי צעי לאוגרי לכמה אנשי דדיירי ציה לא מצי מעכב. אצל הוא עושה מלככותו צביתו ואין צני החצר יכולים לעכב עליו ולומר אין אנו יכולין ליטן מקול הפטיש ומקול הריחים וכן אין יכולים למחות צידו ללמוד (מ"א) מינוקות של בית רבן ואפי' הם רצים וה"ה נמי לכל מילי דמנזה כגון לחלק נדקה או להחפול צעצרה. ומ"י (שם פ"ו ה"ה) נתן למצוי מפולש דין חצר שכתב אי מצוי המצוי שאינו מפולש מנקס ליעשו' רופא או גרדי צני המצוי מעכבים עליו: ד לשון ריא"ז [ה"ב אות יג] המלמד מינוקות של עובדי כוכבים יכולין צני חצר לעכב עליו כמו שמעכבים עליו צחנות:

הגהות וציונים

(א) ג"ב צל"ע דה"ל להקדים באמת ביין התירו מקמי ולא רפת בקר ולא הוצרך למ"ש ולא רפת בקר (ח"ט): (ב) בכל דפו"י ובכתי' ליתא כאן חבית אב"ל ולקמן הגי' אב"ל אינו יכול וכו' (ש"ס): (ג) ג' האשר"י [סימן ו] בלשון המשנה אבל עושהו כלים ויוצא ומוכר בשוק ואינו יכול למחות לו (מהר"ם, א"ש): (ד) ג"ב פ"י בכחוש (א"י): (ה) ג' ד"ת: (ו) הנמוקי' כאן והטור בסי' קנה סעיף ג' כתבו הך דינא בשם בעל העיטור בפשיטות, אבל לפנינו שם מסיים ב' העיטור על הך דינא וצ"ע, משמע שלא פסיקא ליי הך דינא ע"ש (כ"א): (ז) צ"ל דנקיט (ש"ס): (ח) טפי צמטה דמתוך (ד"ת): (ט) ג' ד"ת ומהר"ם: (י) ג' ד"ת: (יא) ג"ב לקנות (א"י): (יב) ג"ב שייך לגמ' (א"י): (יג) כ"ה בטור: (יד) עיין דרישה שם ס"ק א דבס"א כתוב והרשב"א וכן נראה. והוא ברשב"א כ: ד"ה ובכירה ע"י"ש: (טו) ע"י ברשב"א שם דאיתא טפח בין מלמעלה ובין מלמטה וכן מוכח ממתני': (טז) ברמב"ם נוסף כאן ויא יביא אמת המים, ועי' פרישה ס"ק יב: (יז) כ"ה ברמב"ם ובטור: (יח) כ"ה בריא"ז: (יט) בטור הגי' מלמד: